

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023 - 2024

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 17 Μαΐου 2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Γ΄

Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ074

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 90 Λεπτά

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

- Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
- Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα.**
- Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας **το όνομά σας**.
- Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**.
- Η τελευταία λευκή σελίδα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πρόχειρο ή ως συμπληρωματικός χώρος απαντήσεων.
- Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

Α1. Τ. Σ. Έλιοτ, Φονικό στην εκκλησιά

ΧΟΡΟΣ

[...] Ω Θωμά, γύρισε πίσω, Αρχιεπίσκοπε· γύρισε, γύρισε στη Γαλλία.	5
Γύρισε. Γρήγορα. Ήσυχα. Κι άσε μας ήσυχα ν' αφανιστούμε. Έρχεσαι με γιορτές, έρχεσαι με χαρές, μα έρχεσαι φέρνοντας θάνατο στην Καντερβουρία: Μια μοίρα πάνω στο σπίτι, μια μοίρα πάνω σου, μια μοίρα πάνω στον κόσμο. Τίποτα δε γυρεύουμε να γίνει. Εφτά χρόνια ζήσαμε ήσυχα.	10
[...] Όλοι μας είχαμε τους προσωπικούς μας τρόμους Τους ιδιαίτερους ίσκιους μας, τους μυστικούς μας φόβους. Μα τώρα ένας μεγάλος φόβος έπεσε απάνω μας, φόβος όχι του ενός μα των πολλών. Ένας φόβος σαν τη γέννηση και το θάνατο, καθώς βλέπουμε τη γέννηση και το θάνατο μόνους Μέσα σ' ένα κενό, ξεχωριστά. Φοβούμαστε ένα φόβο που δεν μπορούμε να γνωρίσουμε, που δε μπορούμε ν' αντικρίσουμε που κανείς δεν καταλαβαίνει, Κι οι καρδιές μας ξεριζώνονται το μυαλό μας ξεφλουδίζεται σαν τις φλούδες κρεμμυδιού, κι ο εαυτός μας χαμένος χαμένος	40 45
Σ' έναν τελικό φόβο που κανείς δεν καταλαβαίνει. Ω Θωμά Αρχιεπίσκοπε. Ω Θωμά Άρχοντέ μας, άφησέ μας κι άφησέ μας να μείνουμε μέσα στην ταπεινή την ξεθωριασμένη κορνίζα της ύπαρξής μας, άφησέ μας μη μας ζητάς Ν' αντισταθούμε στη μοίρα του σπιτιού, στη μοίρα του Αρχιεπίσκοπου, στη μοίρα του κόσμου. Αρχιεπίσκοπε, σίγουρος κι ασφαλισμένος για το πεπρωμένο σου, άφοβος μέσα στους ίσκιους, τάχα λογάριασες τι ζητάς, λογάριασες τι σημαίνει	50
Για το μικρό λαό, τον τραβηγμένο μέσα στο υφάδι του πεπρωμένου, το μικρό λαό που ζει μέσα σε μικροπράγματα. Το τέντωμα του νου του μικρού λαού που αντιστέκεται	

στη μοίρα του σπιτιού, στη μοίρα τ' αφέντη του,
στη μοίρα του κόσμου:

Ω Θωμά. Αρχιεπίσκοπε, άφησέ μας, άφησέ μας, άφησε
το Δούβρο, το σκυθρωπό, και κάνε πανιά για τη
Γαλλία. Θωμά Αρχιεπίσκοπέ μας, Αρχιεπίσκοπέ
μας ακόμη και στη Γαλλία. Θωμά Αρχιεπίσκοπε,
σήκωσε τ' άσπρο πανί ανάμεσα στη στάχτη
τ' ουρανού και το πικρό το πέλαγο, άφησέ μας, άφησέ
μας για τη Γαλλία.

52

μτφρ. Γιώργος Σεφέρης

Ερωτήσεις

A1.(α) Να παρουσιάσετε τη στάση του χορού απέναντι στην έλευση του Αρχιεπισκόπου Θωμά Μπέκετ και να σχολιάσετε ένα (1) χαρακτηριστικό γνώρισμα του ύφους με το οποίο αυτή αποδίδεται. Να τεκμηριώσετε με στοιχεία από το απόσπασμα. **(μονάδες 15)**

A1.(β) Να εξηγήσετε ποιους αντιπροσωπεύει ο χορός και να προσδιορίσετε δύο (2) συναισθήματα που τον διακατέχουν. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο. **(μονάδες 10)**

A2. Αλμπέρ Καμύ, Γράμμα σ' ένα φίλο Γερμανό (απόσπασμα)

[...] Αφήστε καλύτερα να σας διηγηθώ το εξής: Από μια φυλακή που ξέρω, κάπου στη Γαλλία, μιαν αυγή ένα φορτηγό, που τ' οδηγούσαν οπλισμένοι στρατιώτες, μεταφέρει έντεκα Γάλλους στο νεκροταφείο, όπου θα τους τουφεκίσετε. Από τους έντεκα οι πέντε ή έξι είχαν κάνει πραγματικά κάτι: ένα παράνομο φυλλάδιο, μερικές συναντήσεις – και πιο πολύ η άρνηση. Κάθονται ασάλευτοι στο εσωτερικό του φορτηγού, με το φόβο φωλιασμένο στην καρδιά τους βέβαια, αλλά θα τολμούσα να πω, με τον κοινό φόβο που σφίγγει κάθε άνθρωπο μπροστά στο άγνωστο, ένα φόβο που το κουράγιο συμφιλιώνεται μαζί του. Οι άλλοι δεν έκαναν τίποτε. Και το να νιώθεις ότι πεθαίνεις από πλάνη ή σαν θύμα κάποιας αδιαφορίας, κάνει πιο δύσκολη αυτή την ώρα. Ανάμεσά τους, ένα παιδί δεκάξι χρονών.

Γνωρίζετε το πρόσωπο των εφήβων μας, δεν θέλω να μιλήσω γι' αυτό. Αυτό εγκαταλείπεται στο φόβο, λεία του, χωρίς ντροπή. Μην παίρνετε το περιφρονητικό σας χαμόγελο, τρίζουν τα δόντια του. Βάλατε κοντά του έναν εξομολόγο, που έργο του είναι ν' απαλύνει σ' αυτούς τους ανθρώπους τη σκληρή ώρα που περιμένουν. Πιστεύω πως μπορώ να πω ότι η συζήτηση για τη μέλλουσα ζωή με ανθρώπους που σε λίγο θα εκτελεστούν δεν τακτοποιεί τίποτε. Είναι πάρα πολύ δύσκολο να πιστέψει κανείς ότι δεν τελειώνουν όλα στον κοινό λάκκο. Οι φυλακισμένοι μένουν βουβοί μέσα στο φορτηγό. Ο ιερέας στρέφεται προς το παιδί, σωριασμένο στη γωνιά του. Εκείνο θα τον καταλάβει καλύτερα. Το παιδί απαντά, γαντζώνεται απ' αυτή τη φωνή, η ελπίδα ξανάρχεται. Και στην πιο βουβή φρίκη, αρκεί καμιά φορά να μιλήσει ένας άνθρωπος και θαρρείς πως όλα θα φτιάξουν. Δεν έκανα τίποτε, λείει

το παιδί. – Ναι, λέει ο ιερέας, αλλά δεν είναι αυτό το θέμα τώρα. Πρέπει να ετοιμαστείς να πεθάνεις. – Δεν είναι δυνατό να μη σε καταλαβαίνουν. – Είμαι φίλος σου κι ίσως σε καταλαβαίνω. Αλλά είναι πια αργά, θα 'μαι κοντά σου, κι ο Καλός Θεός επίσης. Θα δεις, θα 'ναι εύκολο. Το παιδί γύρισε αλλού το πρόσωπό του. Ο ιερέας μιλάει για το Θεό. Το παιδί πιστεύει; Ναι, πιστεύει. Επομένως ξέρει ότι τίποτε δεν έχει σημασία μπροστά στην ειρήνη που το περιμένει. Αλλά αυτή η ειρήνη τρομάζει το παιδί.
– Είμαι φίλος σου, ξαναλέει ο ιερέας.

[...] Σας ξέρω, θα φανταστείτε πολύ καλά τα υπόλοιπα. Αλλά πρέπει να μάθετε ποιος μου διηγήθηκε αυτή την ιστορία. Είναι ένας Γάλλος παπάς. Μου 'λεγε: «Ντρέπομαι γι' αυτόν τον άνθρωπο και μ' ευχαριστεί να σκέφτομαι ότι ούτε ένας Γάλλος παπάς δεν θα 'χε δεχτεί να βάλει το Θεό του στην υπηρεσία του εγκλήματος». Ήταν αλήθεια. Απλώς, αυτός ο ιερέας σκεφτόταν σαν εσάς. Ακόμα και μέσα στην πίστη του το βρήκε φυσικό να υπηρετήσει τη χώρα του. Κι οι ίδιοι οι θεοί στον τόπο σας είναι στρατευμένοι. Είναι μαζί σας, όπως λέτε, αλλά με τη βία. Δε διακρίνετε πια τίποτε, δεν είσατε παρά μια ορμή. Κι αγωνίζεστε τώρα με μόνα τα μέσα της τυφλής οργής, αφοσιωμένοι στα όπλα και στα βλήματα πιότερο παρά στην τάξη των ιδεών, επιμένοντας πεισματικά στο να μπερδεύετε τα πάντα, ν' ακολουθείτε την έμμονη ιδέα σας. Εμείς ξεκινήσαμε από τη διανόηση και τους δισταγμούς της, ανίκανοι απέναντι στην οργή. Αλλά να που η περιπλάνηση τώρα τέλειωσε. Έφτασε ένα παιδί νεκρό, για να προσθέσουμε στη διανόηση την οργή και στο εξής είμαστε δυο ενάντια σ' έναν [...].

Ερωτήσεις

A2.(α) Να προσδιορίσετε τις δύο αντίθετες «στάσεις» ιερωμένων που υπάρχουν στο απόσπασμα και να τις σχολιάσετε. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το απόσπασμα. **(μονάδες 15)**

A2.(β) Να παρουσιάσετε την εξέλιξη των συναισθημάτων του νέου, καθώς οδηγείται στο εκτελεστικό απόσπασμα. Τεκμηριώστε την απάντησή σας με αναφορές από το πιο πάνω απόσπασμα. **(μονάδες 10)**

ΜΕΡΟΣ Β: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (ΜΟΝΑΔΕΣ 50)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κ. Π. Καβάφης, *Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαγηνή· 595 μ.Χ.*

Το γήραςμα του σώματος και της μορφής μου
είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι.

Δεν έχω εγκαρτέρησι καμιά.

Εις σε προστρέχω Τέχνη της Ποιήσεως,
που κάπως ξέρεις από φάρμακα·

νάρκης του άλγους δοκιμές, εν Φαντασία και Λόγω.

Είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι. –
Τα φάρμακά σου φέρε Τέχνη της Ποίησης,
που κάμνουνε – για λίγο – να μη νοιώθεται η πληγή.
(1921)

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Νάσος Βαγενάς, *Μελαγχολία Γραμματικού*

«Καθώς ολοένα βουλιάζουμε στο γήρασμα
του σώματος, της μορφής μας κ.τ.λ.
ή στο βαθύ αναπότρεπτο της μοίρα μας
(σε ελπίδες και σε άλλα κατάλοιπα),

χρειαζόμαστε σωσίβια για να επιπλεύσουμε,
φουσκωμένες λέξεις που να μας κρατούν στα κύματα,
όπως τα σκοτεινά, τ' αβύθιστα ρήματα
της Πυθίας, που δεν μπορούσαν να τα διαψεύσουνε».

Σχόλιο Ευδόξου του γραμματικού μετά την ανάγνωση
στίχων του Ιάσονος Κλεάνδρου του Κομμαγηνού,
ελεγειακών, σχετικών με την άνωση
του ποιητικού λόγου (αλλά εν μέρει και του κοινού).

Νάσος Βαγενάς, *Σκοτεινές μπαλλάντες και άλλα ποιήματα* (2001), *Βιογραφία. Ποιήματα 1974 – 2014*, Αθήνα, Κέδρος, 2015, σ.298.

Ερωτήσεις

B1.(α) Να προσδιορίσετε τον ρόλο της ποίησης, όπως αυτός παρουσιάζεται κατά την περίοδο του γήρατος του ποιητή, στο ποίημα του Κ.Π. Καβάφη «Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαγηνή` 595 μ.Χ.» και στο ποίημα του Ν. Βαγενά «Μελαγχολία Γραμματικού». Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές από τα δύο ποιήματα.
(μονάδες 25)

B1.(β) Να εξηγήσετε ποια επίδραση ασκεί το γήρας στην ψυχολογική κατάσταση των ποιητικών υποκειμένων στα δύο ποιήματα. Με ποιο εκφραστικό μέσο αποδίδεται αυτή η επίδραση σε κάθε ποίημα; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές από τα δύο ποιήματα.
(μονάδες 25)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ